

Erilainen oppija ammattiosaamisen näytössä

**Kokemuksia kone- ja metallialan perustutkinto-opiskelijoiden
näyttöprosessista**

**Tapio Louhelainen
Risto Tuomainen**

**Kehittämishanke
Marraskuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Louhelainen Tapio, Tuomainen Risto	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 23+2 liitettä	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi ERILAINEN OPPIJA AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖSSÄ Kokemuksia kone- ja metallialan perustutkinto-opiskelijoiden näyttöprosessista		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, erityisopettajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) Heimonen Leena		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Työn tavoitteena oli näyttökokeilun kautta luoda hyviä käytänteitä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden näyttöprosessiin Savon ammatti- ja aikuisopiston kone- ja metallialan koulutuksessa. Ammattiosaamisen näytöt pyritään pääsääntöisesti toteuttamaan työssäoppimisen yhteydessä toisen ja kolmannen vuoden opintojen aikana.</p> <p>Raportissa tuomme esille seikkoja, joita on otettava huomioon erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden näytöissä.</p> <p>Hankkeeseen liittyvä kokeilu toteutettiin toisen vuoden opiskelijoiden työssäoppimisjaksolla Siilinjärveläisessä metallialan yrityksessä. Kummallekin opiskelijalle oli laadittu HOJKS erityisen tuen tarpeen vuoksi.</p> <p>Raportissa kuvataan tapoja ja menetelmiä, joiden avulla tuetaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden näytön onnistumista. Näyttötehtävän on oltava opiskelijan taitoihin sopivan vaativa; ei liian helppo, eikä liian vaikea. Näyttötehtävä ja arviointikriteerit on oltava selkolukuisia ja ymmärrettäviä. Näyttöympäristö, koneet ja laitteet on hyvä olla opiskelijalle tuttuja. Opiskelijalla on oltava mahdollisuus saada tukea näytön aikana opettajalta sekä työpaikkaohjaajalta. Ammattiosaamisen näytössä on sallittava opiskelijoiden erilaiset tavat osoittaa ammattitaitonsa, esim. parityöskentely on hyvä tapa toteuttaa näyttö.</p> <p>Kehittämishankkeen aihe on ajankohtainen. Ammattiosaamisen näytöt on sisällytetty yhtenä osana 1.8.2006 opiskelunsa aloittaneiden opiskelijoiden perustutkinnon ammatillisiin opintoihin. Näyttökokeilun teimme kone- ja metallialan perustutkinnon opiskelijoille, mutta se on hyvin sovellettavissa myös monien muiden alojen opiskelijoille.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Näyttö, työssäoppiminen, työelämäyhteistyö, erilainen oppija, kone- ja metalliala		
Muut tiedot		

Author(s)

Louhelainen Tapani, Tuomainen Risto

Title

DIVERSE LEARNERS IN VOCATIONAL SKILLS DEMONSTRATIONS
Experiences of the demonstration process among vocational basic studies students in
mechanical engineering

Degree Programme

Teacher Education College, Vocational Special Needs Teacher Education

Tutor(s)

Heimonen Leena

Assigned by

Abstract

The purpose of the project was through a competence test of vocational skills demonstration to create good procedures for mechanical engineering special needs students in their demonstration process at Savo Vocational College. Vocational skills demonstrations in the form of competence tests are mainly aimed to carry out in connection of on- the job-learning during the second and third study year.

In the report we will introduce facts to be taken into attention in demonstrations of students with special needs.

The experiment of the project was implemented among the second year students during the on- the job-learning period in a metal company at Siilinjärvi. A personal special curriculum was worked out for both of the students for special needs and support.

The report presents procedures and methods contributing to support students' successful performance of a competence test in the demonstration. The task to be performed has to be moderate: not too demanding or easy. The task and the assessment criteria must be easy to read and clearly to understand. The demonstration surroundings, the machines and other equipment are good to be known by the students. The student must have an opportunity to get support both from the teacher and the work-place instructor during their performance. It must be allowed for a student to demonstrate his skills and knowledge in different ways, e. g. working in pairs is a good method to show their practical competence.

The theme of the project is actual. The demonstrations in the form of competence test have been included as one part in vocational basic studies since 1 August 2006. We carried out the project among vocational basic studies students, but it is very applicable for students in many other study lines as well.

Keywords

Vocational skills demonstration, on-the job-learning, working life community, diverse student, mechanical engineering

Miscellaneous

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT PERUSTUTKINNOSSA	2
2.1 Näytöt osaamisen näyttämönä	4
2.2 Näytöt työelämäyhteistyönä	5
2.3 Erilaisen oppijan tuki ammattiosaamisen näytöissä	6
2.3.1 Erilaisen oppijan tuen tarpeet	7
2.3.1.1 Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeus	7
2.3.1.2 Hahmottamisen vaikeus	8
2.3.2 Miten erilaisen oppijan ammattiosaamisen näyttöprosessia voidaan tukea?	9
3 ERILAISEN OPPIJAN NÄYTTÖPROSESSI (Kone- ja metallialan perustutkinto)	11
3.1 Näyttökokonaisuus kone- ja metallialan perustutkinnossa	13
3.1.1 Erilaisen oppijan tuki näyttöprosessissa kone- ja metallialan perustutkinnossa	13
3.1.2 Opiskelija näyttää osaamistaan	14
3.1.3 Arviointi on osa onnistunutta näyttöprosessia	16
3.1.4 Kokoava keskustelu näytön päätteeksi	17
4 YHTEENVETO	18
5 POHDINTA	19
LÄHTEET	20
LIITTEET	21
Liite 1. Lomake näytön arvioinnin tallentamiselle	21
Liite 2. Yleisiä arviointiohjeita arviointikohteittain	22

1 JOHDANTO

Nuorten näytöt otettiin käyttöön 1.8.2006 alkavissa koulutuksissa. Näyttöjen tavoitteena on yhdessä työelämän kanssa parantaa ammatillisen koulutuksen laatua ja lisätä koulutuksen työelämävastaavuutta. Oppilaitoskohtaisia opetussuunnitelmia on uudistettu noudattamaan näyttöjä koskevia uusia lakeja ja asetuksia.

Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet jokainen ammatillinen oppilaitos kirjaa suunnitelmiinsa opetushallituksen määräysten mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän tulee kaikilta osin noudattaa näitä määräyksiä.

Nuorten näyttökokeiluja on tehty useissa ammatillisissa oppilaitoksissa jo ennen lain (L 601/2005) voimaan tuloa. Näyttöprosessi on eri tutkintoaloilla erilainen.

Pilotoiduista näyttökokeiluista voi ottaa hyväksi havaittuja käytänteitä oman tutkintoalan näyttöihin. Kuitenkin jokaisen koulutusalan näytöt on suunniteltava alan tutkintojen tavoitteiden mukaisiksi. Savon ammatti- ja aikuisopiston kone- ja metallialan perustutkintoon tähtäävässä koulutuksessa näyttökokeiluja ei ole tehty aiemmin.

Työssämme Savon ammatti- ja aikuisopistossa opetamme ja ohjaamme useita erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita. Opiskelijan tavoitteisiin pääsemistä voivat hankaloittaa erilaiset oppimisen vaikeudet. Ammattiosaamisen näytöissä on taattava kaikille opiskelijoille tasapuoliset mahdollisuudet osoittaa opintojen tavoitteet, osaaminen, ja työelämän edellyttämä ammattitaito. Kehittämishankkeemme tarkoituksena oli näyttökokeilun kautta tuottaa hyviä käytänteitä omaan työhömmе, metallialan perustutkinto-opetukseen. Pyrimme hankekokeilussa ja edelleen raportissamme tuomaan esille erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden vaatimia tukitoimia näytöissä.

2 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT PERUSTUTKINNOSSA

Ammattiosaamisen näytön suunnittelua, toteuttamista ja arviointia säätelevät laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta muutoksineen (L 630/1998, L 479/2003, L 601/2005, A 811/1998, A 603/2005) sekä Opetushallituksen määräys (M 32/011/2005) ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteista.

Ammattiosaamisen näytöt sijoittuvat koko opiskeluajalle ja ne annetaan kaikista perustutkinnon ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksista (80-90 ov). Ammattiosaamisen näyttö voidaan antaa myös vapaasti valittavista ammatillisista opinnoista (10 ov). Yhteisistä opinnoista (20 ov) ei anneta erillisiä näyttöjä. (Opetushallitus 2006a, 6.)

Ammattiosaamisen näytöt otetaan käyttöön

- varmistamaan koulutuksen laatua ja vahvistamaan työelämäyhteyksiä
- yhtenäistämään opiskelijan arviointia ja antamaan palautetta opiskelijan käytännön ammattitaidosta
- helpottamaan opiskelijoiden siirtymistä työelämään
- antamaan koulutuksen järjestäjille tietoa opetussuunnitelmien, opetusjärjestelyiden sekä ohjaus- ja tukitoimien toimivuudesta
- tuottamaan tietoa oppimistulosten kansalliseen arviointiin. (Opetushallitus 2006a, 7.)

Ammattiosaamisen näyttö on koulutuksen ja järjestäjän ja työelämän yhdessä suunnittelema, toteuttama ja arvioima työtilanne tai työprosessi. Käytännön työtehtäviä tekemällä opiskelija osoittaa miten hyvin hän on saavuttanut työelämän edellyttämän ammattitaidon. Näytöt pyritään järjestämään ja toteuttamaan mahdollisimman aidoissa työtilanteissa, ensisijaisesti työssäoppimisjaksoilla. Ne voivat olla oppilaitoksessa, työpaikoilla, tai muissa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa. Ammattitaidon kriteerit määritellään opetussuunnitelman perusteiden tavoitteissa. (Opetushallitus 2006a, 6.)

Savon ammatti- ja aikuisopistossa käytetään hyväksytyjä kansallisia näyttöaineistoja, joissa on näyttöjen kuvaukset opintokokonaisuuksittain,

näyttöympäristön kuvaus, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit, ohjeet näytön dokumentoinnista sekä yleiset ohjeet näyttöaineistojen käyttäjille.

2.1 Näytöt osaamisen näyttämönä

Opiskelijan kohdalla näyttö on työtehtävä, jonka aikana opiskelija osoittaa käytännön työtehtäviä tekemällä, miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelman perusteiden mukaisen työelämän edellyttämän ammattitaidon. Näytöllä mitataan useimmiten kädentaitoja. Näyttö kertoo myös, miten opiskelija osaa soveltaa oppimaansa teoriaa käytäntöön.

Näytöissä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut ammatillisten opintojen tavoitteet. Näytöt annetaan kaikista ammatillisista opinnoista ja ne sijoittuvat koko koulutuksen ajalle. Saadakseen tutkintotodistuksen opiskelijan on annettava ammattiosaamisen näytöt.

Opiskelijan näkökulmasta näytöt

- tuovat opiskeluun tavoitteellisuutta
- yhdenmukaistavat arviointia
- lisäävät koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja käytännönläheisyyttä
- mahdollistavat ammatillisen osaamisen näytön käytännössä
- helpottavat työllistymistä
- lisäävät opiskelumotivaatiota
- yksilöllistävät opiskelua. (Opetushallitus 2006a, 7.)

Opettajan näkökulmasta näytöt

- ohjaavat opetusta ja arviointia opetussuunnitelman ja työelämän tarpeiden suuntaiseksi
- tuovat tavoitteellisuutta ja käytännönläheisyyttä työssäoppimiseen
- pitävät yllä omaa ammattitaitoa
- monipuolistavat opiskelijan arviointia ja -menetelmiä

- antavat välineitä itsearviointiin ja tietoa koulutuksen kehittämiseksi
- haastavat opettajat ja työelämän sekä opettajat keskenänsä tiiviiseen yhteistyöhön. (Opetushallitus 2006a, 8.)

Työpaikan näkökulmasta näytöt

- luovat mahdollisuuden vaikuttaa alalle valmistuviin työntekijöihin
- varmistavat alalle valmistuvien osaamista ja koulutuksen työelämävastaavuutta
- helpottavat rekrytointia ja perehdyttämistä
- varmistavat ammattikoulutuksen tasalaatuisuutta eri oppilaitoksissa haastavat työyhteisön oppimaan. (Opetushallitus 2006a, 9.)

2.2 Näytöt työelämäyhteistyönä

Työssäoppiminen on keskeinen ammatillisen peruskoulutuksen työelämäyhteistyömuoto. Työssäoppimisen käsite tarkoittaa laajemmassa merkityksessä opetuksen suunnittelua, työpaikkaohjaajien koulutusta, työssäoppimispaikkoihin tutustumista, opiskelijan ohjaamista ja arviointia, jne. Työssäoppimisella on suuria etuja erilaisten opiskelijoiden ammattiin oppimisessa, opettajan ammatillisen osaamisen ylläpitämisessä ja alueen työelämän kehittämisessä. Ammattiosaamisen näytöt suositellaan toteutettavaksi työssäoppimisen yhteydessä. Ammattiosaamisen näyttöjen odotetaan edelleen syventävän ja jämäköittävän työelämäyhteistyötä.

Työelämäyhteistyö edellyttää oppilaitokselta

- alueen ja paikallisen tason työpaikkojen tuntemusta
- alan työpaikkojen tuntemusta
- työpaikkojen kartoittamista
- henkilökohtaisten yhteistyösuhteiden solmimista alueen ja paikallisen tason työnantajiin ja järjestöihin
- tiedotusta ja yhteydenpitoa oppilaitoksen ja työpaikkojen välillä suunnitelmallisilla keinoilla

- yhteistyösuhteiden säilyttämistä ja kehittämistä
- näyttöjen yhteistä suunnittelua ja toteuttamista sekä palautteen pyytämistä työpaikoilta ja palautteen antamista työpaikoille.

Työelämäyhteistyön käytännön toteutukset vaihtelevat paljon. Eri osapuolten sitoutuminen ja osallistuminen vaihtelee. Oppilaitoksissa kehittämistarvetta on oppilaitoskeskeisten perinteiden rikkomisessa, opettajuuskäsityksen ja ohjauskulttuurin muuttamisessa, töiden organisoinnissa ja vastuiden jakamisessa, työelämäyhteistyöhön kannustamisessa, töiden resurssoinnissa sekä työpaikkaohjaajien kouluttamisessa. Työpaikkojen toivotaan myös aktivoituvan työssäoppimiseen ja näyttöihin liittyvissä kysymyksissä. Muidenkin kuin työpaikkaohjaajien tulisi tuntea oppilaitosyhteistyön tavoitteet: yhteistyöhön osallistuvien joukkoa työpaikoilla tulee laajentaa. Työpaikkaohjaajakoulutukseen osallistumisen toivotaan lisääntyvän. Tärkeänä kohtana näyttöihin liittyvien asioiden osalta on tiedotuksen lisääminen ja sitä kautta asian tunnetummaksi tekeminen. Uusi näyttökäytäntö työssäoppimisen yhteydessä tulee saada kaikkia osapuolia hyödyttäväksi.

2.3 Erilaisen oppijan tuki ammattiosaamisen näytöissä

Erilaiset oppijat tarvitsevat tukea opiskelussa ja oppimisessa. He tarvitsevat runsaasti aikaa käsitteiden, asioiden ja työvaiheiden oppimiseen. Oman osaamisen näyttämistä varten erityisopiskelijoille on löydettävä opittavasta kokonaisuudesta keskeisin asia, joka hänen henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa määritellään. Nuorelle, jolle teoreettiset opinnot on ollut vaikeaa, on yleensä työteko ollut mieluisaa. Onnistuminen käytännön työtehtävissä tukee opiskelijan minäkäsitystä ja siten vahvistaa ammatti-identiteettiä.

Näytöissä erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat saavat tietoa työelämän todellisista osaamisvaatimuksista ja heillä on mahdollisuus verrata omia taitojaan asetettuihin vaatimuksiin. Näytöt työpaikalla antavat todenmukaista kokemusta ja motivaatioita opiskeluun ja sen jälkeiseen työelämään mutta myös tukea sosiaaliseen kanssakäymiseen. Ammattiosaamisen näyttöjen kokeilussa on todettu, että näytöt

tarjoavat onnistumisen mahdollisuuksia opiskelijoille, joilla on lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuksia. Lisäksi ammatillisen erityisopetuksen näkökulmasta näytöt sisältävät mahdollisuuden uudistaa opetusta. Perinteisesti opetus on painottunut lähinnä teoreettisen tiedon ”jakamiseen” ja sen kokeilemiseen käytännön harjoitteluiden kautta. Näyttöjen tullessa yhdeksi osaksi opintoja voidaan opetuksen painopistettä siirtää enemmän käytännön työtehtävien kautta oppimiseen sellaisten opiskelijoiden kohdalla joille se tuntuu luontevammalle.

2.3.1 Erilaisen oppijan tuen tarpeet

Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeus

Lukemisen - ja kirjoittamisen vaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia vaikeuksia, joita oppilaalla on lukemisessa ja/tai kirjoittamisessa. Luki- vaikeus haittaa sujuvan ja ymmärtävän lukutaidon saavuttamista. Luki- vaikeuden vuoksi lukeminen on hidasta ja virheeltistä. Kirjoittamisessa esiintyy runsaasti virheitä sekä numerosarjoissa numerot vaihtavat herkästi paikkaansa. Luki-vaikeuteen liittyy myös työmuistin kapeus, mikä heikentää mm. suullisesti annettujen ohjeiden muistamista. Myös luetun ymmärtämisen vaikeus voi olla osa lukivaikeutta. Tällöin nuori lukee sujuvasti, mutta ymmärtää lukemaansa heikosti. Luki- vaikeus on usein vieraiden kielten oppimisen vaikeuden taustalla, jolloin vieraan kielen sanojen oppiminen, kuullun ymmärtäminen ja kieliopin muistaminen on hankalaa. Tämä johtaa opiskeluaikataulujen venymiseen ja mahdollisesti opintojen viivästymiseen, varsinkin jos opintoihin liittyy paljon luettavaa. Lukivaikeuteen liittyy myös ongelmia silmän ja käden yhteistyössä ja motorista kömpelyyttä mikä näkyy esimerkiksi huonona käsialana ja heikkoina kädentaitoina. Luki-vaikeuteen voi liittyä myös matemaattisten taitojen vaikeutta (Verkka –hanke 2006).

Erilaisista kielellisistä vaikeuksista kärsivät opiskelijat oppivat omassa aikataulussaan ymmärtämään opiskelu- ja työympäristöjen toimintaa. Heillä menee myös runsaasti aikaa siihen, että he tottuvat muiden ihmisten tapaan puhua ja viestiä eleillä, ilmeillä ja äänenpainoilla. Ajan myötä ja luottamuksen syntymisen

kautta kielellisistä vaikeuksista kärsivän opiskelijan tilanne helpottuu ja hän voi alkaa keskittyä opetettavan asian tai työn opiskeluun. Kun tällainen opiskelija menee uuteen työskentely-ympäristöön ja/tai uusien ihmisten seuraan, hän joutuu opettelemaan vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin asiat kyseisessä tilanteessa uudelleen. Vasta sen jälkeen hänen on mahdollista keskittyä työtehtävään.

Hahmottamisen vaikeus

Hahmottamisen vaikeuksilla tarkoitetaan kyvyttömyyttä tulkita ympäristöstä ja omasta kehosta tulevaa tietoa, vaikka itse aistien toiminta on normaalia. Riippuen siitä, mikä osa aivojen toiminnasta on poikkeavaa, vaikeudet voivat olla hyvin erilaisia.

Hahmottamisvaikeudet voivat olla visuaalisia (näköön perustuvia), auditiivisia (kuuloon perustuvia), taktiilisia (tuntoaistimukseen perustuvia) tai kinesteettisiä (kehoon perustuvia) tai näiden erilaisia yhdistelmiä (Keskuspuiston ammattiopisto 2006, 21).

Visuaaliset hahmottamisvaikeudet ilmenevät esimerkiksi numeroiden ja kirjainten paikkojen vaihtumisina. Tällöin lukeminen vaikeutuu ja numerotiedon käyttämisessä (esimerkiksi mittaaminen, koodien lukeminen ja näppäileminen) tapahtuu virheitä. Etäisyyksien ja esineiden sijainnin arviointi on vaikeaa(=avaruudellinen hahmotusvaikeus). Kuvien ja kuvioiden hahmottaminen ja vertaaminen konkreettiseen kappaleeseen vaativat ohjausta. Samoin taulukoiden ja kuvioiden lukeminen ja täyttäminen sekä kartan lukeminen ovat vaikeita asioita. Visuaalisista hahmottamisvaikeuksista kärsivällä kestää pitkään, että hän löytää tavaroille oikeat paikat tai oppii kulkemaan rakennuksessa tai uudessa elinympäristössään. (Keskuspuiston ammattiopisto 2006, 21.)

Erilaiset kuulemisen ymmärtämisen vaikeudet liittyvät auditiivisiin hahmottamisvaikeuksiin. Ympäristön äänet saattavat kuulostaa samanarvoisilta ja erilaiset viestit sekoittua keskenään, koska opiskelijalla on vaikeuksia erottaa viestien tulosuuntaa ja eri ihmisten ääniä toisistaan. Samankaltaiset sanat sekoittuvat

keskenään, vaikka kuulee äänet hyvin, mikä omalta osaltaan vaikeuttaa kuultujen viestien ymmärtämistä. Myös pitkien, monimutkaisten lauseiden ymmärtäminen on vaikeaa.

Taktiliset hahmottamisvaikeudet liittyvät tuntoaistimuksiin. Tällöin esimerkiksi pelkän kosketuksen kautta on vaikeuksia erottaa erilaisia materiaaleja toisistaan ja samoin voiman tarpeen arviointi on hankalaa. Asentojen hahmottaminen ja oman kehon tilan tarve liittyvät kinesteettisiin hahmottamisvaikeuksiin. (Keskuspuiston ammattiopisto 2006, 21.) Nuori saattaa myös yli- tai alireagoida tunto- ja kosketusaistimuksiin.

Hahmottamisen vaikeuksia omaava nuori menestyy normaalia huonommin hienomotoriikkaa vaativissa töissä, esim. käsitöissä. Käsi ei välttämättä pysty tekemään sitä, mitä silmä näkee. Nuori saattaa olla myös kömpelö, koska hän ei täysin hahmota ympäristöään, eikä esineiden etäisyyksiä. (Mikkelin ammattiopisto. 2005, 11.)

2.3.2 Miten erilaisen oppijan ammattiosaamisen näyttöprosessia voidaan tukea?

Erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle laaditaan HOJKS, johon kirjataan opiskelijan vahvuudet ja tuen tarpeet. HOJKSissa määritellään opiskelijan yksilöllisen oppimisen tavoitteet, jotka perustuvat hänen opiskelemaisensa tutkinnon opetussuunnitelman perusteisiin. Koulutuksen järjestäjä huolehtii opiskelijoiden ohjaus- ja tukitoimista siten, että opiskelijat saavat tarvittavan tuen näytön suorittamiseen. HOJKSiin kirjataan näytön opintokokonaisuus, näyttöpäivä, näytöntavoitteet sekä tukitoimet.

Näytön suunnitteluvaiheessa on otettava huomioon erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan tarpeet ja siitä on tehtävä mahdollisimman helposti hahmotettava ja luettava. Lauseiden on oltava yksinkertaisia ja lyhyitä. Näyttösuunnitelmista laaditaan selkokielineen versio. Lisäksi suunnitelman tulee olla työelämälähtöinen ja yhteistyössä työelämän kanssa laadittu.

Valmentautumisvaiheessa

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan valmentautuessa näyttöön hänet perehdytetään näyttöihin yleisellä tasolla, koska kyseessä on uusi asia. Kirjallisista ohjeista tehdään selkeitä ja helppolukuisia. Arvioinnin kohteet ja kriteerit määritellään selkeästi ja ymmärrettävästi, ja ne käydään läpi opiskelijan kanssa ennen näyttöä. Ammattiosaamisen näyttöihin voidaan harjoitella jo etukäteen esim. oppilaitoksessa. Henkilökohtaista ohjausta annetaan myös valmentautumisvaiheen aikana. Tarvittaessa voidaan antaa tukiopetusta.

Näytön aikana

Näytön aikana erityistä tukea tarvitsevaa opiskelijaa ohjataan siten, että tehdään yksilöllinen ammattiosaamisen näyttösuunnitelma yhdessä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa. Ennen näyttöä opiskelijan on harjoiteltava keskeisten opintokokonaisuuksien sisältöjä riittävästi, että hän hallitsee ne näytöissä. Opiskelijan on tutustuttava näyttöympäristöön hyvissä ajoin ennen näyttöä. Luodaan rento ja avoin ilmapiiri ilmapiiri. opiskelijalle annetaan selkeät työohjeet näytön alkaessa. Tarvittaessa mukana voi olla laaja-alainen erityisopettaja, jos opiskelijalla on luki-, hahmotus-, tai muita vaikeuksia.

Näytön arvioinnissa

Näytön arvioivat opettaja ja työelämän edustaja yhdessä tai erikseen. Arvioitsijat käyttävät yhteisiä arviointikriteereitä. On kuitenkin sallittava opiskelijoiden erilaiset tavat osoittaa ammattitaitoa. Arviointikeskustelussa kannustetaan ja tuodaan esille opiskelijan vahvuudet ja kehittämisalueet. Opiskelija tekee itsearvioinnin. Opiskelija on mukana näytön suunnitteluvaiheesta arviointiin.

3 ERILAISEN OPPIJAN NÄYTTÖPROSESSI SAVON AMMATTI- JA AIKUISOPISTOSSA

Savon ammatti- ja aikuisopistolla on oma erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, jossa on selvitetty myös ammattiosaamisen näyttö. Suunnitelman mukaan näyttö on työtoiminta tai työprosessi, jolla opiskelija näyttää osaamisensa. Näyttö on osa ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijan arviointia, joka sijoittuu koko koulutuksen ajalle. Näyttö annetaan ammatillisista opintokokonaisuuksista, 3-5 näyttöä/perustutkinto. Näyttö suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan kansallisen näyttöaineiston pohjalta (yhdessä opettajan, opiskelijan ja työpaikkaohjaajan kanssa). Näytöt vahvistavat käytännön osaamista ja lähentävät työelämää ja ammattia opiskelevia. Näyttö toteutetaan yleensä työssäoppimisjaksojen aikana työelämässä, mutta se voidaan toteuttaa myös oppilaitoksessa esim. opintojen alussa tai työturvallisuussyistä. Näyttö on osoitus ammattitaidon saavuttamisesta.

Yksilöllinen näyttö suunnitellaan jokaisen opiskelijan vahvuudet ja tuen tarpeet huomioon ottaen. Näytön yksilöllinen toteutus on mahdollista, kun huomioidaan opiskelijan yksilöllinen näyttötapa, näytön ajoitus, näyttöympäristö sekä ohjauksen ja tuen tarve, tarvittaessa tavoitteiden mukauttaminen.

Opiskelijoiden ohjauksessa noudatetaan näytön aikana oppilaitoksen yleisiä ohjeita ja käytänteitä. Näitä ovat esim. oppilaitoksen järjestyssäännöt, opiskelijahuoltopalvelut, tukiopetus ja yksilöllinen ohjaus.

Opiskelijoiden tarvitsemat tukitoimenpiteet käynnistetään hyvissä ajoin opintojakson aikana. Tuen tarvetta voidaan ennakoida entisten opiskelijatietojen pohjalta ja huomioida näyttöön mahdollisesti liittyvät ongelmat. Ennen näyttöä toteutetuilla ohjaus- ja tukitoimenpiteillä pyritään varmistamaan opiskelijan suoriutuminen näytöstä.

Opiskelijaa koskevat tarvittavat tiedot siirretään opintojakson opettajien, ryhmäohjaajan, työssäoppimisen ja näytön arvioivan opettajan,

opiskelijahuoltohenkilöstön ja työpaikkaohjaajan välillä huomioiden salassapitovelvollisuus.

Siirrettäviä tietoja voivat olla esim. näyttöön liittyvät terveydelliset tekijät, oppimiseen ja muuhun tuen tarpeeseen liittyvät asiat ja aikaisemmat sopimukset esim. opintojen suorittamiseen liittyvissä asioissa.

Ennen näyttöä

Varmistetaan osaaminen ja määritellään tuen tarve yhdessä opiskelijan ja näyttöä arvioivan opettajan kesken. Annetaan ohjausta opiskelijan oman tavoitetason määrittelyyn ja arviointiin, opiskelija ja opettaja yhdessä. Tuetaan opiskelijaa henkilökohtaisen näyttösuunnitelman tekemisessä: Työpaikkakohtaiset työjärjestelyt ja aikataulut, näytön aikana tarvittavan tuen määrittely, sekä arviointikriteerit yhdessä opiskelijan, työpaikkaohjaajan ja opettajan kanssa. Työpaikkaohjaaja / opettaja antaa tukea opiskelijalle näyttöön valmistautumisessa. Työpaikkaohjaaja / opettaja myös varmistaa, että opiskelija osaa toimia suunnitelmien mukaisesti.

Näytön aikana

Työpaikkaohjaaja / opettaja kannustaa opiskelijaa näyttötehtävien tekemisessä. Myös näytön etenemistä ohjataan tarvittaessa työpaikkaohjaajan ja / tai opettajan toimesta.

Näytön jälkeen

Työpaikkaohjaaja / opettaja ohjaa tarvittaessa opiskelijaa näytön itsearvioinnissa. Näytön jälkeen käydään kehittävä ja avoin arviointikeskustelu yhdessä opiskelijan, työpaikkaohjaajan ja opettajan kesken. Tarvittaessa tuetaan opiskelijaa osallistumaan palautekeskusteluun sekä kokemusten ja tunnelmien purkamiseen. Arvosanojen (tyydyttävä, hyvä, kiitettävä) lisäksi voidaan antaa sanallinen arviointi opiskelijan osaamisesta. Tarvittaessa ohjataan täydentävään tai uusittavaan näyttöön. (Savon ammatti- ja aikuisopisto 2007, 29.)

3.1 Näyttökokonaisuus kone- ja metallialan perustutkinnossa

Kone- ja metallialan ammattiosaamisen näytössä opiskelija osoittaa käytännön työtehtäviä tekemällä, miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden mukaisen, työelämän edellyttämän ammattitaidon. Ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä työelämän edustajien kanssa. Näytöt järjestetään mahdollisuuksien mukaan työssäoppimisen yhteydessä pääsääntöisesti 2. ja 3. vuoden opintojen aikana. Näyttöjä voidaan toteuttaa myös muilla työpaikoilla tai oppilaitosten työtiloissa.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallisen ja tiedollisen perustan yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammattipätevyuden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen. (Opetushallitus 2006b, 183.)

3.1.1 Erilaisen oppijan tuki näyttöprosessissa kone- ja metallialan perustutkinnossa

Järjestämämme näyttö kuului toisen vuosikurssin opintoihin. Näytössä opiskelijat osoittivat osaamisensa tuotteen valmistuksessa. Tuotteena oli metallinen työtaso. Opiskelijat valmistivat tuotteen työpiirustuksen mukaisesti. Tavoitteena oli koko tuotteen valmistusprosessin hallinta.

Näyttötehtävää suunniteltaessa otimme huomioon seuraavia asioita: Näyttötehtävän ja työpiirustusten on oltava selkolukuisia ja helposti ymmärrettäviä.

Näyttötehtävässä käytettävien koneiden ja laitteiden on oltava turvallisia ja opiskelijalle entuudestaan tuttuja. Näyttöä suorittaessaan opiskelijalla on oltava

tarvittaessa käytettävissään työpaikkaohjaajan tuki, opettajan työn lisäksi. Näytön jälkeen on hyvä käydä palautekeskustelu, jossa opiskelija voi arvioida omaa suoritustaan ja kokemuksia näyttötehtävästä yhdessä työpaikkaohjaajan ja opettajan kanssa.

Suunnittelussa oli mukana työpaikkaohjaaja, jonka kanssa mietimme sopivan tuotteen ja ajankohdan. Tehtävänä oli valmistaa tehtaan omaan käyttöön tarkoitettu työtaso, jota tarvitaan tuotannossa. Tarkoituksena oli, että näyttötyötä tehdessään opiskelijat joutuvat käyttämään laaja-alaisesti erilaisia työmenetelmiä, sekä erilaisia koneita ja laitteita.

Näytön suorittamiseen oli kaksi vaihtoehtoa; pari- tai yksilötyöskentely. Päädyimme parityöskentelyyn, jotta opiskelijat pystyvät tukemaan toisiaan näytön aikana. Opiskelijat olivat tottuneet työskentelemään työparina aikaisemman työssäoppimisjakson aikana, joten näytön tekeminen yksilötyöskentelynä olisi saattanut aiheuttaa heille ylimääräistä epävarmuutta. Lisäksi työn valmistusprosessissa on useita työvaiheita, joissa tarvitaan kahta henkilöä (osien paino yms. tekijät)

3.1.2 Opiskelija näyttää osaamistaan

Ennen varsinaisen työn aloittamista kävimme opiskelijoiden ja työpaikkaohjaajan kanssa läpi näyttöprosessin kulun läpi perusteellisesti ja yksityiskohtaisesti. Tarkoituksena oli ”purkaa auki” näyttöprosessi selkokieliseen muotoon ja sitä kautta motivoida, kannustaa ja vahvistaa opiskelijoiden itsetuntoa.

Yhtenä tärkeänä seikkana näimme työturvallisuusseikkojen huomioonottamisen. Varmistimme asian käymällä yhdessä opiskelijoiden kanssa läpi koneiden ja laitteiden turvallisen käytön. Koneet ja laitteet olivat heille tuttuja aikaisemman työssäoppimisjakson ajalta, mutta niiden käytöstä oli jo kulunut aikaa. Lisäksi varmistimme, että opiskelijat osaavat käyttää henkilökohtaisia suojaimia.

Opiskelijat aloittivat työn tutustumalla työpiirustuksiin, sekä tekemällä työnkulkusuunnitelman. Työnkulkusuunnitelmalla varmistetaan, että työ etenee oikeassa järjestyksessä. Kun työpaikkaohjaaja ja opettaja hyväksyivät työnkulkusuunnitelman, oppilaat saivat luvan aloittaa varsinaisen työn.

Käytännön työ alkoi materiaalien valinnalla. Materiaalia ei oltu tarkkaan määritelty, vaan yhtenä osaamisen osa-alueena oli oikean materiaalin valinta. Opiskelijat noutivat työssä tarvittavat materiaalit trukilla ulkovarastosta(Kuva 1).

Kuva 1. Materiaalin valinta näyttötyötä varten

Opiskelijat mitoittivat työkappaleet oikeisiin mittoihin ja sahasivat kappaleet konesahalla. Sen jälkeen oli vuorossa esivalmistelut hitsaamista varten, eli sahauskulmien tarkistus ja hitsauspintojen puhdistus . Ennen hitsausta opiskelijat asettivat hitsattavat kappaleet jigiin(=asetteeseen) ja sillottivat(=pistehitsasivat) osat toisiinsa kiinni. Tämän jälkeen he tarkistivat, että osat ovat suorassa kulmassa ja mittojen mukaisesti. Sen jälkeen he hitsasivat symmetrisesti työtason jalat pöytälevyyn kiinni(Kuva 2). Hitsauksen jälkeen vuorossa oli hitsausjälkien

siistiminen hiomalla. Viimeisenä työvaiheena oli kappaleen pohja- ja pintamaalaukset. Ennen maalaustyön aloittamista pidimme yhteisen väliarvioinnin, jossa tarkistimme työn jäljen, hiontajäljet, yms. ennen kuin maali peittää hitsaussaumot. Samalla kävimme läpi työn etenemisprosessin tähän hetkeen asti.

Kuva 2. Työtason osat kiinnitettyinä toisiinsa

3.1.3 Arviointi on osa onnistunutta näyttöprosessia

On kaikille osapuolille eduksi, että arviointikriteerit on ymmärrettävässä muodossa. Opiskelijan, ja miksei myös työpaikkaohjaajan ja opettajan on vaikea arvioida näyttöä, jos ei täysin ymmärrä, mitä arviointikohdassa tarkoitetaan.

Ennen näytön aloittamista kävimme arviointilomakkeen(liite 1) kriteerit läpi opiskelijoiden ja työpaikkaohjaajan kanssa. Hyvänä apuna oli selkokielen versio(liite 2) arviointilomakkeen eri kriteereistä.

Työn valmistumisen jälkeen tarkistimme tuotteen laadun ja mitat. Samalla kävimme keskustelua valmistusprosessin kulusta; mikä meni hyvin ja mitä voisi tehdä toisin. Ensimmäisenä on hyvä antaa opiskelijoiden kertoa omat mielipiteensä näytön kulusta. Näin toimien työpaikan edustajan tai opettajan mielipiteet eivät ohjaa opiskelijan mielipiteitä. Näytöissä on opiskelijan omat arvioinnit keskeisellä sijalla. Lopuksi kävimme lomakkeen arviointi kohdat läpi ja arvioimme näytölle arvosanat. On tärkeää pitää mielessä, että onnistunut arviointi on vapaamuotoista vuoropuhelua, jossa jokainen voi tuoda julki omat mielipiteensä.

3.1.4 Kokoava keskustelu näytön päätteeksi

Näyttöön kuuluu yhtenä tärkeänä osana myös palautekeskustelu.

Palautekeskustelun tarkoituksena on tehdä yhteenveto tehdystä näyttöprosessista.

Jokaisella on mahdollisuus tuoda julki omia tuntemuksia ja kokemuksia.

Keskustelu järjestettiin välittömästi näyttötyön päättymisen jälkeen, jotta asiat olisivat vielä selkeästi kaikkien muistissa.

Opiskelijoiden mielestä näyttö tuntui alussa jopa pelottavalta, koska se oli heille uusi asia. Kun mukana oli oman ohjaajan lisäksi vieras opettaja ja sekä työpaikkaohjaaja se toi näyttöön lisää jännitystä. Alkujännitys kuitenkin hävisi kun opiskelijat aloittivat käytännön työn, joka oli heille ennestään tuttua. Opiskelijoiden mielestä parityöskentely oli hyvä tapa tehdä näyttöä tutussa ympäristössä. Myös itse työ oli sopiva; ei liian helppo, mutta riittävän haasteellinen.

Työpaikkaohjaajan mielestä näyttö sujui kokonaisuudessaan hyvin. Näyttötyö kuului yrityksen normaaliin työhön joten se ei häirinnyt yrityksen tuotantoa.

Työhön käytetty aika olisi saanut olla lyhyempi, mutta jatkossa työhön rutinoitumisen kautta se seikka tulee korjaantumaan. Näyttö oli sopivan monipuolinen joten se antoi riittävän hyvän kuvan opiskelijoiden taidoista, liittyen opiskeltavaan opintokokonaisuuteen.

4 YHTEENVETO

Näyttökokeilu onnistui hyvin. Työpaikan henkilöstö suhtautui työhömmme avoimesti.

Ammattiosaamisen näyttö voi olla, kuten meillä, tuotteen koko valmistusprosessi alusta loppuun. Yhtä hyvin se voi olla jokin yksittäinen työvaihe jossakin sopivassa tuotannon vaiheessa. Työtasojen valmistus tarjosi opiskelijoille hyvän mahdollisuuden näyttää laaja-alaisen ammatillisen osaamisensa.

Kokemustemme perusteella haluamme tuoda esille muutamia hyviä vinkkejä erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan näyttötyön onnistumiseksi: Luo rauhallinen ja vähävirikkeinen ympäristö. Yrityksen muuta tuotantoa ei voi eikä saa keskeyttää, mutta kaikki ylimääräiset häiriötekijät karsitaan pois. Suunnittele ja ennakoi työtilanteet hyvin jo etukäteen. Kuitenkin ole joustava ja toimi sen hetkisen tilanteen mukaan. Näin toimien näyttö etenee sujuvasti. Aseta vaatimustaso vastaamaan kehitystasoa ja kykyjä. Anna ohjeet suullisesti ja kirjallisesti, korosta tärkeitä asioita, ja varmista ohjeiden ymmärtäminen. Etene asia kerrallaan, ohjaa, neuvo ja anna riittävästi aikaa. Kannusta ja palkitse, anna palautetta myös työnteon lomassa. Muista säilyttää rauhallisuutesi ja olla turvallinen aikuinen.

Ammattiosaamisen näytöt ovat vielä uusi käsite työelämässä. Hankkeessa mukana olleessa yrityksessä näyttö oli uusi asia. Heidän mielestä uusista käytänteistä tiedottaminen kannattaa aloittaa mahdollisemman varhaisessa vaiheessa; jos yritykseen tullaan sanomaan, että näille opiskelijoille kuuluu myös ammattiosaamisen näyttö yhtenä osana työssäoppimista, vasta kun opiskelijat ovat jo työpaikalla, niin silloin ollaan tiedottamisessa myöhässä.

Oppilaitoksessa toimintatapojen tulee olla yhtenäisiä. Tällöin yrityksen työpaikkaohjaajan ei tarvitse jokaisen uuden opiskelijan kohdalla perehtyä erilaisiin sopimus- ja arviointilomakkeisiin. Näyttöjen alkuvuosina tulee uusia käytänteitä niiden toteuttamiseen ja arviointiin. Ne on hyvä myös muistaa yhtenäistää oppilaitoksessa.

5 POHDINTA

Kehityshankkeen tekeminen parityönä asetti omat haasteensa työn valmistumiselle. Parityöskentely vaati molemminpuolista joustavuutta varsinkin aikataulujen yhteensovittamisessa. Vastaavasti ongelmatilanteiden ratkaisemisessa työparin tuki on ollut tärkeää. Asioiden pohdinnassa on ollut hyvä, kun on voinut kysyä myös toisen mielipidettä.

Koimme, että kehityshankkeen teosta on meille molemmille hyötyä työtehtävissämme. Näyttökokeilu oli yksittäinen tapaus, joten siitä ei voi tehdä liian yleistäviä johtopäätöksiä. Kuitenkin tämän työn pohjalta saimme omaan työhömmme yhden hyvän toimintamallin, jota aiomme käyttää myös jatkossa.

Kehityshankkeemme aihe on hyvin ajankohtainen, koska näytöt kuuluvat 01.08.2006 jälkeen koulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden opiskeluun. Nuorten näytöt tulevat olemaan jatkossakin yksi tärkeä arviointimenetelmä. Näyttöjen avulla voidaan opetussuunnitelmaa kehittää enemmän työelämän tarpeiden suuntaiseksi. Näytöillä pyritään vastaamaan työelämän haasteisiin, joten jo näyttöjen suunnittelun alkuvaiheessa on mukana oltava myös työpaikan edustaja. Näin toimien voidaan paremmin varmistaa, ettei näyttöä järjestetä vain ns. näyttön vuoksi. Näytön tärkeinä tarkoituksina on parantaa ammatillisen koulutuksen laatua ja varmistaa, että näytössä opiskelija osoittaa työelämän tarpeitten mukaista osaamista.

Vahvasti näyttää myös siltä, että opinnoissaan erityistä tukea tarvitsevien nuorten määrä tulee lisääntymään toisen asteen koulutuksissa. Syyt erityistuen tarpeeseen vaihtelevat nuorten välillä: oppimisvaikeudet, sairaudet, elämän erilaiset muutokset, mielenterveyden ongelmat. Syitä on monia. Oppiminen tapahtuu erilailta nuorten keskuudessa. Näyttöjen suunnittelussa ja toteuttamisessa tämä seikka on otettava huomioon. Näyttöön on saatava se keskeinen asia, mikä on opiskelijalle oppimisen kannalta tärkeää. Jollekin ulkopuoliselle se saattaa vaikuttaa yksinkertaiselta, mutta tekijälle on sopivan haastava. Näyttöä ei kannata pilata liian vaikealla tehtävällä. Siitä ei ole hyötyä kenellekään. Onnistunut näyttö on etu näyttön kaikille osapuolille.

LÄHTEET

Keskuspuiston ammattiopisto. 2006. Valmis näyttöön!-opas. Loimaa: Priimus Paino Oy

Mikkelin ammattiopisto. 2005. Näyttö –mahdollisuus erilaiselle oppijalle- opas. Viitattu 16.10.2007. <http://www.mast.fi/kehy/tt.pdf>

Opetushallitus. 2006. Ammattiosaamisen näytöt käyttöön - opas. Viitattu 16.10.2007. <http://www.edu.fi/julkaisut/nayttoopas.pdf>

Opetushallitus. 2006. Kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineisto. Kone- ja metallialan perustutkinto. Viitattu 16.10.2007
<http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/konemetalli.pdf>

Savon ammatti- ja aikuisopisto. 2007. Suunnitelma. Savon ammatti- ja aikuisopiston erityisopiston erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Verkka 2006. Viitattu 16.10.2007. <http://verkka.varkaus.fi/tietolaari.php>

LIITTEET

Liite 1. Lomake näytön arvioinnin tallentamiselle

Liite 2. Yleisiä arviointiohjeita arviointikohteittain

LOMAKE NÄYTÖN ARVIOINNIN TALLENTAMISELLE

Opintokokonaisuus	<ul style="list-style-type: none"> • näytettävänä opintokokonaisuuden osa • näytettävänä koko opintokokonaisuus
Opiskelija	Tutkinto / Koulutusohjelma / Luokka
Yksikkö	Näytön ajankohta
Näytön suorituspaikka (teksti todistukseen)	
Lyhyt kuvaus näytöstä (teksti todistukseen)	

ARVIOINTI

Arviointikohteet	opiskelija	työelämän edustaja	opettaja	yht. arv.
1. Työprosessin hallinta				
2. Työtehtävän hallinta				
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta				
4. Työturvallisuuden hallinta				
5. Ydinosaaminen				
6. Yhteiset painotukset				

PERUSTELUJA

--

SUUNNITELMA NÄYTÖN TÄYDENTÄMISESTÄ / UUSIMISESTA

--

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖN ARVOSANA TODISTUKSEEN _____

Lyhyt kuvaus näytöstä todistukseen (kun näyttö koostuu useasta osanäytöstä)

--

Paikka ja aika _____ / _____ 20 _____

Allekirjoitukset ja nimenselvennykset

_____

Opiskelija

Työelämän edustaja

Opettaja

LIITE 2**YLEISIÄ ARVIOINTIOHJEITA ARVIOINTIKOhteittain****1. Työprosessin hallinta:**

Seurataan

O kykeneekö opiskelija osallistumaan oman työnsä suunnitteluun ja miten hyvin hän ymmärtää eri työvaiheiden tarkoituksen

O kuinka itseohjautuvasti hän kykenee siirtymään työvaiheesta seuraavaan ja saattamaan työnsä valmiiksi

O kuinka hyvin opiskelijan näytössä valmistama tuotos vastaa sille asetettuja kokonaisvaatimuksia.

2. Työtehtävien hallinta:

Seurataan

O opiskelijan tekemien materiaalivalintojen oikeellisuutta ja sitä, pystyykö hän saattamaan materiaalit käyttökuntoon

O kuinka hyvin hän hallitsee käyttämänsä työmenetelmän ja käyttääkö hän tehokkaasti työssä tarvittavia työvälineitä

O kuinka hyvin hän huolehtii työvälineistään työn päätyttyä ja onko hän osannut määritellä oikein tarvitsemansa materiaalin määrän.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta:

Seurataan

O miten hyvin näytön antaja tuntee työssä tarvittavan tietopohjan ja pystyy soveltamaan tietoa työn suorittamisessa kiitettävän tuloksen saavuttamiseksi.

4. Työturvallisuuden hallinta:

Seurataan

O onko opiskelijalla tehtävänsä nähden riittävän hyvät tiedot työkyvyn ylläpitämisestä ja työhön liittyvistä vaaratekijöistä

O noudattaako hän työstä annettuja turvallisuusohjeita ja määräyksiä

O kykeneekö hän suunnittelemaan itselleen ergonomisesti terveellisen työympäristön.

5. Kaikille aloille yhteinen yleisosaaminen:

Arvioidaan

- O oppimistaitoja (tiedonhankintavalmiudet)
- O ongelmanratkaisutaitoja (joustavuus, innovatiivisuus)
- O vuorovaikutus- ja viestintätaitoja (suullinen ja kirjallinen viestintä, tietotekniikan käyttö)
- O yhteistyötaitoja (kyky tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa, toisten ihmisten huomioon ottaminen)
- O eettisiä ja esteettisiä taitoja (vastuuntuntoisuus, kauneus- ja kulttuuriarvojen ymmärrys).

6. Yhteiset painotukset:

Opiskelijan valmiudet

- O kestävän kehityksen edistämiseen (säästäväisyys, jätteistä huolehtiminen)
- O teknologian ja tietotekniikan hyödyntämiseen (Internet ym.)
- O yrittäjyyteen (oma-aloitteisuus, kekseliäisyys, oman työn arvostus yms.)
- O laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan (laadunhallinta, asiakasajattelu ym.)
- O kuluttajaosaamiseen (oikeudet, vastuut, velvollisuudet ym.).